

2018

Comunitatea
"WatchDog.MD"

Valeriu Paşa,
Irina Sterpu

[MANIPULAREA OPȚIUNILOR ELECTORALE PRIN INTERMEDIUL ȘTIRILOR TV. (MONITORIZAREA PERIOADEI CAMPANIEI ELECTORALE PENTRU TURUL II. ACȚIUNILE ȘI INACȚIUNILE CCA.)]

Studiul este realizat cu suportul European Endowment for Democracy, viziunile exprimate aparțin autorilor și nu corespund neapărat cu viziunile finanțatorului.

Introducere.

În perioada campaniei electorale pentru alegerile locale noi din 20 mai 2018, Comunitatea "WatchDog.MD" a realizat o serie de monitorizări a conținutului știrilor TV la principalele canale TV. În primă etapă au fost monitorizate știrile difuzate în perioada pre-electorală (martie 2018)¹. În urma monitorizării proprii și sistematizării rezultatelor altor monitorizări, a fost depusă o sesizare la adresa Consiliului Coordonator al Audiovizualului². A urmat monitorizarea știrilor TV din perioada campaniei electorale – 11-14 mai³. Au fost sesizate numeroase încălcări ale prevederilor Codului Electoral și al Codului Audiovizualului. S-a evidențiat un comportament vădit partizan și conținut manipulator în știrile difuzate de către canalele TV care fac parte din grupul media GMG, controlat de către președintele Partidului Democrat Vlad Plahotniuc.

În urma analizei cantitative și calitative a conținutului monitorizat, a fost constatată imixtiunea cu încălcări grave și multiple a legislației în campania electorală pentru alegerea Primarului General al Chișinăului din partea posturilor TV menționate (Prime, Canal2, Canal3, PublikaTV și CTC Mega). Inacțiunile CCA, asupra comportamentului căruia vom reveni, au creat un mediu informativ tendențios care nu a permis informarea corectă și echidistantă a alegătorilor din Chișinău. Situația dată a afectat grav caracterul liber al alegerilor din Chișinău.

În urma sesizării depuse de către Comunitatea "WatchDog.MD" și alți actori, la data de 22 mai 2018, CCA a sancționat cele 5 posturi din grupul GMG cu avertizare publică⁴. CCA a realizat o monitorizare a programelor informative de la cele 5 canale (Prime, PublikaTV, Canal2, Canal3 și CTC) pentru perioada 20 aprilie-20 mai. Concluziile acestei monitorizări corespund în mare parte cu ale noastre și constată "încalcări foarte grave și multiple". Cu toate acestea, CCA a aplicat cea mai blândă sancțiune posibilă. Comunitatea "WatchDog.MD" califică acțiunile CCA drept ilegale, partizane și discriminatorii față de restul radiodifuzorilor.

Din păcate, până la data finalizării acestui studiu, raportul de monitorizare realizat la CCA privind cele 5 posturi TV nu a fost făcut public și nu ne putem expune asupra veridicității și calității acestuia. Nepublicarea până la data de 28 mai a deciziilor și raportului

¹ <http://ipn.md/ro/societate/91048>

² <https://watchdog.md/2018/05/10/cerem-sanctionarea-televiziunilor-care-au-incalcat-grav-codul-electoral-sesizarea-cca/>

³ https://watchdog.md/2018/05/17/monitorizarea-prezentei-concurentilor-electorali-in-stirile-tv-11-14-mai/#_ftn2

⁴ <http://www.cca.md/news/edin-public-cca-din-22052018>

de monitorizare examinate în ședința de 22 mai este și ea o încălcare a prevederilor Codului Electoral de către CCA.

În studiul de față vom analiza comportamentul a 4 posturi TV care s-au evidențiat prin încălcări grave și sistematice a prevederilor legale înainte de primul tur al alegerilor. Au fost selectate posturile TV – Prime, PublikaTV, Canal2 și Canal3. Aceste canale reprezintă fiecare o sursă de informare pentru peste 10% dintre locuitorii Chișinăului conform datelor BOP din aprilie-mai 2018⁵. Conform aceluiași sondaj, aceste 4 posturi de televiziune reprezintă principala sursă de informare televizată pentru 30% dintre respondenți. Având o poziție atât de importantă pe piața TV, acest grup media influențează foarte mult formarea opiniei publice și a opțiunilor electorale. În al doilea rând, obiectivul studiului nostru este depistarea și prezentarea publicului a manipulărilor din partea actorilor politici.

În urma analizelor primelor două monitorizări care vizau campania electorală pentru primul tur al alegerilor, am avut posibilitatea să concluzionăm că Vlad Plahotniuc, prin intermediul televiziunilor pe care le deține, o susține activ pe Silvia Radu în cadrul alegerilor. Această analiză a permis să afirmăm că declarația oficială că Partidul Democrat nu susține nici un candidat este un fals. Astfel, publicul din Chișinău a fost informat pentru a forma o opinie obiectivă vis-a-vis de candidați.

Comportamentul CCA în perioada electorală va fi examinat în cadrul unui raport amplu separat. În cadrul acestuia vom sistematiza acțiunile și activitățile desfășurate de consiliu, vom examina felul în care a fost sau nu aplicată legislația și cât de independente și echidistante au fost deciziile luate de către regulatorul în domeniul mass-media. Vor fi făcute concluzii vis-a-vis de impactul activității CCA asupra caracterului liber și corect al alegerilor locale noi din 20 mai 2018.

Rezultatele monitorizării știrilor TV în perioada 21-25 mai la posturile care fac parte din GMG.

Imediat după anunțarea rezultatelor alegerilor locale din data de 20 mai, a demarat campania electorală pentru Turul II în care vor participa candidații Andrei Năstase și Ion Ceban. Au fost monitorizate toate buletinele de știri principale din săptămâna lucrătoare 21-25 mai 2018. Buletinele de știri sunt cele din prime-time, adică cele mai urmărite. În perioada vizată au fost difuzate 17 știri cu implicarea celor doi concurenți electorali. Ambii candidați au beneficiat de un număr similar de știri – 17 (Tabelul 1). Dintre cele 17 știri care l-au

⁵ http://ipp.md/wp-content/uploads/2018/05/BOP_05.2018_sondaj.pdf

menționat pe Ion Ceban, 9 sunt neutre și 8 îl plasează în context pozitiv. Din cele 17 știri în care este prezent Andrei Năstase, 9 îl prezintă de o manieră neutră, alte 8 îl plasează în context negativ.

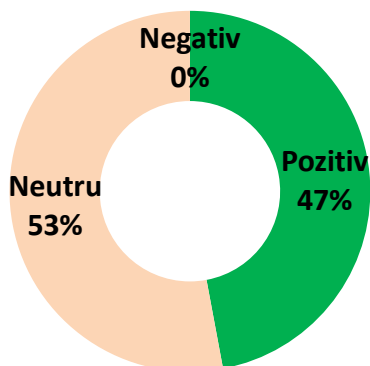
Postul Prime.

Postul Prime a avut în perioada monitorizată 4 știri ce au vizat alegerile locale și rezultatul turului I al acestora. Chiar dacă a fost o tentativă de a prezenta echilibrat știrile în unele zile, nu a lipsit prezentarea unui sprijin vădit al candidatului Ion Ceban (în două din patru știri), în defavoarea liderului PPDA Andrei Năstase (două știri). Imaginea celui din urmă a fost conturată din opiniile altor candidați, iar aceasta a fost în mod evident, negativă. Mai întâi se pune accentul pe faptul că Năstase are un „program neeuropean” cum s-a exprimat Valeriu Munteanu, apoi se dezbate faptul de ce candidatul PL la alegerile locale s-a decis totuși să-i acorde susținerea sa lui Andrei Năstase în turul doi. Mai grav este faptul că se pune o presiune vizibilă pe candidatul PPDA de a se prezenta la dezbaterile publice create de candidatul PSRM, iar când este prezentată replica lui Năstase se aleg fraze care creează anumite opinii despre cel din urmă. De exemplu „joc al PSRM-ului”, „nu este timpul să ne învârtim în jurul Arcului de Triumf”, anume aceste fraze sunt date drept replică pentru a se crea impresia că acestui candidat îi este totuna de părerea cetățenilor.

	Canale TV:	PublikaTV	Canal 3	Canal 2	Prime	Total	Contextul știrilor		
5/21/2018	Total Stiri	3	1	1	1	6	Pozitiv	Neutru	Negativ
	Ion Ceban	3	1	1	1	6	2	4	0
	Andrei Nastase	3	1	1	1	6		1	5
5/22/2018	Total Stiri	0	0	0	0	0			
	Ion Ceban					0			
	Andrei Nastase					0			
5/23/2018	Total Stiri	1	2	1	1	5			
	Ion Ceban	1	2	1	1	5		5	
	Andrei Nastase	1	2	1	1	5		5	
5/24/2018	Total Stiri		1	1	1	3			
	Ion Ceban		1	1	1	3	3		
	Andrei Nastase		1	1	1	3		3	
5/25/2018	Total Stiri	0	1	1	1	3			
	Ion Ceban		1	1	1	3	3		
	Andrei Nastase		1	1	1	3			3

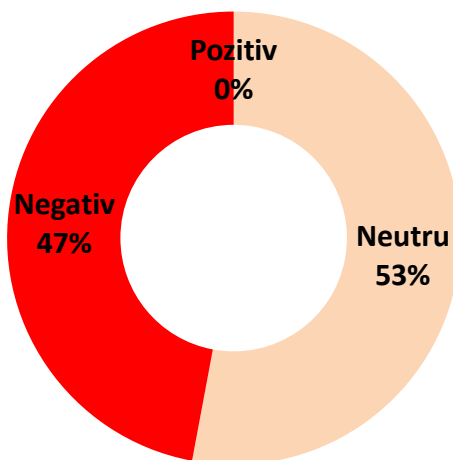
Tabelul 1. Știrile cu implicarea candidaților electorali la canalele din grupul GMG (21-25 mai)

Ion Ceban

Volumul de știri despre Ion Ceban conform contextului în care este prezentat.

Andrei Năstase

Volumul de știri despre Andrei Năstase conform contextului în care este prezentat.

Postul Prime demonstrează în continuare faptul că, în pofida declarațiilor de a nu reflecta campania electorală, continuă să facă partizanat politic și să-l susțină, uneori mai evident alteori mai voalat (gesturi sau emoții ale prezentatoarelor din timpul citirii știrilor) pe candidatul PSRM, Ion Ceban la funcția de primar al Chișinăului.

Posturile PublikaTV, Canal 2 și Canal 3.

La fel ca și postul Prime TV, PublikaTV, Canal 2 și Canal 3 au anunțat că nu vor reflecta alegerile locale sau campania electorală a candidaților. Nici de data aceasta, când avem doi candidați pentru turul doi, posturile de televiziune parte a grupului GMG nu se abțin de la prezentarea unor știri, deseori manipulatorii și orientate spre susținerea candidatului PSRM, după ce candidatul Silvia Radu (cel mai prezentat și susținut candidat al turului I) nu a acces în turul II.

De menționat este faptul că toate posturile TV au ales anumite zile în care au prezentat știri despre campania electorală, iar în altele nu. În data de 22 mai nu a fost nici o știre despre activitatea vreunui candidat la funcția de primar al Chișinăului, zi în care a fost dezbateră publică organizată de Ion Ceban. Aceasta a fost menționată în ziua următoare.

Canal 2 a avut același număr de știri ca și Publika TV, chiar prezentate identic. 4 știri, 2 în care a fost prezentat în context negativ Andrei Năstase și două ce l-au pus în lumină pozitivă pe Ion Ceban.

Canal 3 a prezentat în perioada monitorizată 5 știri cu privire la alegerile locale, au prezentat în general neutru rezultatul alegerilor, totuși am identificat 2 știri în favoarea lui Ion Ceban și una în defavoarea candidatului PPDA. Imaginea negativă a lui Năstase a fost creată din replicile și întrebările lui Ion Ceban care a venit la o întrevedere a lui Năstase, vădit indignat că cel din urmă nu se prezintă la dezbaterile de la Arcul de Triumf. S-au dat circa 2 minute secvențe în care Ceban îl acuză pe liderul PPDA de privatizarea unei clădiri istorice din capitală, despre faptul că nu vine la dezbateri chiar și televizate, știrea fiind mai mult despre tensiunea dintre cei doi. Și acest canal, parte a trustului condus de Vladimir Plahotniuc a încălcat dreptul cetățenilor de a fi informați obiectiv, echidistant și au încălcat promisiunea de a nu reflecta campania electorală a candidaților la funcția de primar al Chișinăului. În situațiile conflictuale nu a fost prezentată exhaustiv poziția lui Năstase.

Cel mai partizan comportament l-a avut postul **PublikaTV** care l-a susținut în mod vizibil pe candidatul PSRM la alegerile locale. Chiar dacă în 3 din 5 zile nu a avut știri despre alegerile locale, din 4 știri prezentate în perioada 21-25 mai, 3 știri sunt negative despre Andrei Năstase și 3 pozitive despre Ion Ceban. În mare parte acest post a avut știrile difuzate și de celelalte 3 canale din GMG, dar o știre neprezentată de celelalte posturi tv a fost despre averile, studiile și familia celor doi candidați. Aici, știrea a ținut să demonstreze o diferență clară între Ceban și Năstase, primul având studii în matematică, familia în Moldova și averi declarate în totalitate. În ceea ce îl privește pe liderul PPDA, acesta a fost acuzat de faptul că

ar avea o avere impresionantă, iar candidatul refuză să justifice proveniența acesteia, Năstase este menționat ca fiind parte a unor spălări de bani în care ar fi fost implicată și mama sa, iar nu în ultimul rând este acuzat de afaceri murdare cu frații Țopa.

Concluzii.

Toate cele 4 posturi din grupul GMG care au fost supuse monitorizării în perioada 21-25 mai au continuat să reflecte în programele de știri mersul campaniei electorale. De această dată, numărul de știri față de campania electorală pentru primul tur a scăzut cantitativ. Numărul de știri este de peste două ori mai mic față de perioada similară de înaintea turului doi. Explicația nu stă doar în diminuarea numărului de candidați. Or, la fel ca și în campania pentru turul 1 al alegerilor locale noi, agenda de subiecte electorale care apar în buletinele de știri nu reflectă activitățile zilnice (declarații, conferințe, întâlniri etc.) ale candidaților. Canalele din grupul GMG prezintă selectiv activitatea concurenților electorali, urmând o strategie proprie de influențare a opiniei publice și nu cea dictată de necesitatea de a informa alegătorii.

Un loc aparte îl are manipularea și neinformarea – astfel nici una dintre acțiunile lui Năstase care ar putea să îi formeze o imagine bună în ochii alegătorilor nu a fost reflectată. Această modalitate de manipulare poate avea un impact negativ asupra potențialilor alegători ai lui Năstase, acesta fiind văzut ca un candidat care nu propune nimic. Nu este o tendință întâmplătoare, or aceasta va avea impact direct asupra prezenței la vot – element determinant pentru șansele celor doi candidați.

Pentru comparație putem să invocăm buletinele de știri ale canalelor ProTV, TV8 sau JurnalTV care menționau chiar și înainte de primul tur că alți candidați (care nu au apărut la știri) nu au avut activități publice în acea zi. Încălcând prevederile Codului Electoral, al Codului Audiovizualului și a Concepției privind reflectarea campaniei electorale, toate cele 4 posturi TV nu au marcat știrile cu caracter electoral în rubrică specială ”alegeri locale noi”. Putem concluziona că prin comportamentul său, cele 4 posturi TV care îi aparțin sau sunt controlate de către Vlad Plahotniuc continuă să se implice în mersul campaniei electorale pentru alegerile Primarului General al Municipiului Chișinău, contrar obligației de neimplicare depuse la CCA.

Aceste posturi TV încalcă prevederile legale, prezintă informațiile tendențios și fac partizanat politic. Diminuarea numărului de știri are și ea o misiune strategică – diminuarea prezenței potențialilor alegători ai lui Năstase. Continuă ca și înainte de turul întâi denigrarea imaginii candidatului partidelor de dreapta și este vădită formarea unei imagini pozitive

pentru Ion Ceban, deși nu este în amploarea și intensitatea practică înainte de primul tur pentru Silvia Radu.

Putem delimita trei obiective strategice urmărite prin conținutul programelor informative ale celor 4 posturi TV în vederea influențării rezultatelor alegerilor:

- Formarea unei imagini negative candidatului Andrei Năstase;
- Formarea unei imagini pozitive lui Ion Ceban;
- Diminuarea prezenței alegătorilor pro-europeni în turul 2 al alegerilor.